John Hart

VED ELVEN

Oversatt av Christian Rugstad

FONT FORLAG

1

Elven er mitt tidligste minne. Den glir forbi nedenfor verandaen foran fars hus, som ligger oppe på en liten knaus, og jeg har gulnede fotografier av mine aller første dager på den verandaen. Jeg sov i mors armer mens hun satt i gyngestolen, jeg lekte i støvet mens far fisket, og fortsatt kan jeg føle elven: De sakte kvernende virvlene av rødt slam, de svarte bakevjene under de bratte breddene, hemmelighetene den hvisket til den harde, rosa granitten i Rowan County. Alt som formet meg, skjedde i nærheten av den elven. Jeg mistet mor ved den, jeg forelsket meg på bredden av den. Jeg kjente lukten av elvevannet den dagen far jaget meg hjemmefra. Den var en del av meg, av hjerteblodet mitt, og jeg trodde jeg hadde mistet den for alltid.

Men forandring er mulig. Det var det jeg sa til meg selv. Feil lar seg rette, urett gjøres god igjen. Det var det som førte meg hjem.

Håp.

Og sinne.

Jeg hadde vært våken i seksogtredve timer og hadde kjørt i ti. Gjennom rastløse uker og søvnløse netter hadde beslutningen sneket seg inn i meg som en tyv. Jeg skulle aldri dra tilbake til North Carolina – hjembyen min var død for meg – men så satt jeg plutselig en dag med hendene på rattet mens Manhattan svant bak meg som en synkende øy i nord. Jeg hadde ukegammelt skjegg og uvaskede dongeribukser, følte meg tynt av en uro som grenset til smerte, men ingen her ville unnlate å gjenkjenne meg. Det var det som var hjemme, på godt og vondt.

Jeg lettet presset på gasspedalen da jeg nærmet meg elven. Solen hang fortsatt under trærne, men jeg kjente at den steg, det harde, hete skyvet. Jeg stanset bilen på den andre siden av broen, trådte ut på grusen og så ned på Yadkin River. Den begynte i fjellene og strakte seg gjennom både North og South Carolina. En drøy mil fra stedet jeg sto, streifet elven den nordlige grensen for Red Water Farm, som hadde vært i familiens eie siden 1789. Etter ytterligere halvannen kilometer gled den forbi fars hus.

Vi hadde ikke snakket sammen på fem år, far og jeg.

Men det var ikke min feil.

Jeg tok med meg en øl ned til bredden. Søppel og flate jorder strakte seg bortover og inn under den morkne broen. Piletrærne lente seg ut over elven, hvor det fløt noen melkedunker av plast som var bundet til de lave grenene. Den ene lå lavt i vannet. Jeg åpnet ølboksen og så

dunken duppe og dreie mot strømmen. Den beveget seg oppover elven og laget en V bak seg i vannet. Grenen bøyde seg og dunken stanset, hvit plast farget rød av elven.

Jeg lukket øynene og tenkte på alle dem jeg var blitt tvunget til å forlate. Etter så mange år hadde jeg ventet at ansiktene deres ville blekne, at stemmene skulle bli svakere, men sånn var det ikke. Minnene trengte seg på, harde og klare. Jeg greide ikke å holde dem tilbake.

Ikke nå lenger.

Da jeg klatret opp til broen igjen, fikk jeg se en guttunge på en støvete sykkel. Han sto med den ene foten på bakken og smilte usikkert. Han var kanskje ti år, i utvaskede dongeribukser og gamle turnsko. Over skulderen hans hang en bøtte i et knudret tau. Ved siden av ham så den store tyske bilen min ut som et romskip fra en annen planet.

”God morgen,” hilste jeg.

”Ja, sir!” Han nikket, men steg ikke av sykkelen.

”Du fisker?” spurte jeg og pekte ned mot piletrærne.

”Fikk to i går,” sa han.

”Tre dunker der nede.”

Han ristet på hodet. ”Den ene er pappas. Den gjelds ikke.”

”Det er en sværing på den midterste.” Ansiktet hans lyste opp, og jeg skjønte at plastdunken var hans, ikke farens. ”Trenger du hjelp?” spurte jeg.

”Nei, sir.”

Jeg hadde dratt en del maller opp av elven da jeg selv var guttunge, og etter det jevne, faste draget i den midterste dunken å dømme hadde han fått en real rugg på kroken, et svart, slamsugende beist som godt kunne veie ti kilo.

”Den bøtta der er neppe stor nok,” sa jeg.

”Jeg sløyer den her.” Fingrene hans flyttet seg med stolthet ned mot en tynn kniv han hadde i beltet. Treskjeftet var flekkete og festet til bladet med matte stålnagler. Den svarte sliren av lær hadde lyse revner fordi han ikke hadde smurt den godt nok inn med fett. Han berørte skjeftet enda en gang, og jeg merket hvor ivrig han var.

”Ja vel, da. Lykke til.”

Jeg gikk rundt ham i en vid sirkel, og han holdt seg på sykkelen til jeg låste opp bilen og satte meg inn. Han så fra meg til elven, og smilet bredte seg i ansiktet hans idet han ristet av seg bøtta og svingte et spinkelt bein over sykkelsetet. Jeg så ham i speilet da jeg kjørte ut på veien; en støvete gutt i en myk, gul verden.

Jeg hadde en vag fornemmelse av hvordan det føltes.

Da jeg hadde kjørt en drøy kilometer, slo solen til for fullt. Det var mer enn de brustne øynene mine tålte, så jeg tok på meg solbrillene. New York hadde lært meg en lekse om hard stein, trange gater og grå skygger. Her var det åpent. Frodig. Et ord kløddе meg i bakhodet.

Overdådig.

Så inn i helvete overdådig.

Jeg hadde glemt det underveis, og det var galt på flere måter enn jeg kunne telle.

Veien buktet seg og ble smalere. Da jeg nærmet meg den nordre grensen for fars gård, tro jeg på gassen og kjørte forbi i hundre og ti. Jeg måtte bare. Jorden var som et verkende sår. Tapt kjærlighet, og en stille, etsende sorg. Den åpne porten suste forbi, en lang oppkjørsel gjennom grønne, rullende marker. Nålen berørte hundre og tredve, og alt det vonde kom veltende over meg så jeg knapt kunne se det andre. Alt det gode. Årene før alt gikk i stykker.

Da jeg nådde bygrensen et kvarter senere, bremset jeg og tok på meg en baseballue for å skjule ansiktet mitt. Jeg var sykelig opptatt av Salisbury, det visste jeg godt. Men det var nå engang hjembyen min, og jeg elsket den. Den var fremdeles preget av historie og velstand, en typisk sørstatsby, og jeg spurte meg selv om den fortsatt hadde smaken av meg i munnen, så mange år etter at den hadde spyttet meg ut.

Mens jeg kjørte forbi den oppussede jernbanestasjonen og de gamle herskapshusene som var stinne av penger, vendte jeg ansiktet bort fra mennene som satt på de velkjente benkene og kvinnene i fargerike klær. Jeg stanset for rødt lys, og så advokater med store stresskofferter på vei oppover brede trapper. Så svingte jeg til venstre og gled sakte forbi tinghuset. Jeg husket øynene til hvert eneste medlem av juryen, følte hver åre i bordet jeg hadde sittet ved i tre lange uker. Hvis jeg lukket øynene nå, kunne jeg kjenne kroppene som maste seg innpå meg på trappen utenfor tinghuset, de hatske ordene som traff meg som lusinger, de flerrende, hvite tennene.

Ikke skyldig.

Ordene hadde sluppet løs en storm av raseri.

Jeg tok en siste kikk. Alt var der, alt var galt, og jeg klarte ikke å fortrenge bitterheten som brant i meg. Jeg knuget hendene rundt rattet, verden krenget og raseriet vokste i brystet til jeg måtte snappe etter pusten.

Jeg rullet sørover på Main Street og deretter vestover i åtte kilometer til jeg kom til Faithful Motel. Det hadde ikke overraskende fortsatt sin ferd mot forfallet i den tiden jeg hadde vært borte. For tyve år siden hadde motellet vært en blomstrende forretning, men trafikken avtok etter at menighetens folk, med mødre og prester i spissen, kjørte en stake gjennom den pornografiske drive-in-kinoen tvers over veien. Nå var motellet et høl, en lang rad med

værbitte dører der rommene ble leid ut på timebasis og sesongarbeidere sov fire mann på ett værelse.

Jeg kjente mannen som drev det. Danny Faith het han, og en gang hadde han vært min venn. Vi hadde vokst opp sammen, og funnet på mange sprell. Han var en bråkmaker og en drukkenbolt, men tok et tak på gården vår når det var travle tider. Han hadde ringt meg tre uker tidligere, og var det første mennesket som hadde sporet meg opp etter at jeg ble jaget fra byen. Jeg ante ikke hvordan han hadde klart å finne meg, men *så* vanskelig kunne det heller ikke ha vært. Danny var en real fyr og god å ha i en klemme, men han tenkte hverken langt eller dypt. Han trengte hjelp, hadde han sagt i telefonen, og ba meg om å komme hjem. Jeg svarte nei. Jeg hadde ikke noe hjem lenger. Alt var borte. Tapt.

Men telefonoppringningen var bare begynnelsen. Han kunne umulig ha visst hva den ville gjøre med meg.

Parkeringsplassen var hardstampet jord, bygningen lang og lav. Jeg slo av motoren og gikk inn gjennom en møkkete glassdør. Jeg la hendene på skranken og gransket veggpynten, en spiker med et dusin gulnede luftfriskere formet som furutrær. Jeg trakk pusten, men kjente ingen duft av furu. I det samme kom en gammel meksikaner ut av bakværelset. Håret var sirlig kjemmet, han var iført en genser med glidelås og hadde en diger klump turkis i en lærrem rundt halsen. Han målte meg uanstrengt med et erfarent blikk, og jeg visste hva han så. Slutten av tyveårene, høy og veltrent. Ubarbert, men med en pen hårklipp og en dyr klokke. Ingen giftering. Arrete knoker.

Blikket hans skjøt forbi meg og fant bilen min. Jeg så at han la to og to sammen.

”Ja, sir?” sa han i en respektfull tone som virket malplassert på et sted som dette. Han slo blikket ned, men jeg så hvor rak han var ryggen, roen i de små, læraktige hendene.

”Jeg vil gjerne snakke med Danny Faith. Fortell ham at Adam Chase er her.”

”Danny er borte”, svarte den gamle mannen.

”Når er han tilbake?” Jeg prøvde å skjule skuffelsen.

”Han har vært borte i tre uker nå, sir. Jeg tviler på at han kommer tilbake. Det er faren hans som driver motellet nå. Jeg kan hente ham om du vil.”

Jeg stusset. Rowan County frembrakte to slags mennesker: De som var født til å bli og de som absolutt måtte dra derfra. Danny tilhørte den første kategorien.

”Hvor er han?” spurte jeg.

Mannen trakk på skuldrene med en trett grimase og slo oppgitt ut med hendene. ”Han slo kjæresten sin. Hun falt ut gjennom det vinduet der.” Vi så begge på glassruten bak meg, og

han løftet hendene i en avvergende gest. ”Hun skar seg opp i ansiktet. Hun sverget på å anmelde ham, og så dro han. Siden har ingen sett ham. Vil du at jeg skal hente mister Faith?”

”Nei.” Jeg var for trett til å kjøre videre, og jeg var heller ikke klar til å møte faren min. ”Har du et rom?”

”*Sí*.”

”Da sier vi det.”

Han målte meg på ny. ”Er du sikker? Vil du ha et rom her?” Han vendte håndflatene opp nok en gang.

Jeg dro fram lommeboken og la en hundredollarseddel på skranken.

”*Sí*,” sa jeg. ”Et rom, her.”

”Og hvor lenge blir du?”

Øynene hans var hverken festet på meg eller på hundrelappen, men på lommeboken min. En tykk bunke med store sedler var i ferd med å sprenge sømmene. Jeg foldet den og stakk den i lommen.

”Jeg sjekker ut i kveld.”

Han plukket opp hundrelappen, ga meg syvogsytti dollar tilbake og sa at rom nummer tretten var ledig, hvis jeg ikke hadde noe imot nummeret. Jeg svarte at det ikke var noe problem. Han rakte meg nøkkelen, og jeg gikk. Han fulgte meg med blikket da jeg kjørte bilen ned til enden av huset.

Jeg gikk inn og festet dørlenken.

Det luktet mugg og luften var klam etter den siste gjestens dusj, men rommet var mørkt og stille, og det føltes godt etter flere dager uten søvn. Jeg dro av sengeteppet, kibbet av meg skoene og deiset over ende på det utvaskede sengetøyet. En kort stund tenkte jeg på håp og sinne, og spurte meg selv hva som var sterkest i meg. Da jeg ikke kom noen vei, tok jeg et valg. Håp, sa jeg til meg selv. Jeg ville våkne med en følelse av håp.

Jeg lukket øynene, og rommet krenget. Det var som om jeg ble skjøvet opp og svevde. Så gled alt bort, og jeg sluknet som om jeg aldri mer skulle våkne.

Jeg våknet med en kvalt lyd i strupen og bildet av blod på en vegg, en mørk, halvmåneformet flekk som strakte seg mot gulvet. Jeg hørte bankelyder, og stirret rundt i det dunkle rommet med oppsperrede øyne uten å vite hvor jeg var. Et tynt teppe krøllet seg under beina på en vaklevoren stol. Et svakt lys sivet inn under gardinkanten. Bankingen ga seg.

Det var noen utenfor døren.

”Hvem er det?” Stemmen min kjentes skrubbete.

”Zebulon Faith.”

Dannys far, en hissig fyr som visste mer enn de fleste om mange ting: innsiden av fylkets fengsel, smålighet, hvordan man best denger sin halvvoksne sønn.

”Kommer straks,” ropte jeg.

”Jeg vil snakke med deg.”

”Vent litt.”

Jeg gikk bort til vasken og kastet litt vann i ansiktet for å skylle bort marerittet. Jeg så sliten og herjet ut i speilet, eldre enn mine åtteogtyve år. Jeg tørket meg med håndkleet på vei til døren, kjente blodet strømme gjennom kroppen, og åpnet den. Solen hang lavt. Sen ettermiddag. Den gamle mannens ansikt var hardt og svett.

”Hallo, mister Faith. Lenge siden sist.”

Han var omtrent som jeg husket ham. Eldre, men like ubehagelig. De blasse øynene gled over ansiktet mitt, og leppene kruset seg under den grå barten. Smilet hans ga meg frysninger.

”Du er jo akkurat som før,” sa han. ”Jeg trodde at tiden ville sette spor etter seg i fløtefjeset ditt.”

Jeg svelget vemmelsen. ”Jeg kom for å snakke med Danny.”

”Da Manny fortalte meg at Adam Chase var her, nektet jeg å tro det,” sa han med hard og drevende stemme. ”Jeg sa at Adam Chase aldri i livet ville ta inn her. Ikke med det svære herskapshuset fullt av familie ute ved elven. Ikke med alle Chase-stålene. Men ting forandrer seg, antar jeg, og her er du.” Han senket haken, og jeg kjente den sure ånden hans. ”Jeg trodde virkelig ikke at du ville være freidig nok til å vise deg her igjen.”

Jeg svelget det plutselige raseriet. ”Hva med Danny?” sa jeg.

Han viftet bort spørsmålet som om det irriterte ham. ”Den lille dritten ligger på en strand i Florida et sted. Danny har det helt topp.” Så holdt han brått munn. Ville ikke snakke mer om sønnen sin. Han ble stående og glane på meg. ”Herrejesus.” Han ristet på hodet. ”Adam Chase. På mitt motell.”

Jeg trakk på skuldrene. ”Det ene stedet er like bra som det andre.”

Den gamle mannen lo en ond latter. ”Dette motellet er et bedritent høl. Det suger livet ut av meg.”

”Hvis du sier det, så.”

”Er du kommet for å snakke med faren din?” spurte han med et plutselig glimt i øynene.

”Jeg har planer om å treffe ham, ja.”

”Det var ikke det jeg spurte om. Er du kommet for å snakke med ham? Jeg mener, for fem år siden var du kronprinsen her i Rowan County.” Et hånlig flir. ”Så havna du i trøbbel og

stakk. Så vidt jeg veit, har du aldri vært tilbake før nå. Det må være en grunn etter så lang tid. Og jeg kan ikke tenke meg en bedre grunn enn å si den blærete, sta jævelen noen sannhetens ord."

"Kan du ikke bare komme med det hvis du har noe bestemt på hjertet, mister Faith?"

Han tok et skritt nærmere, og med ham kom en stank av gammel, ram svette. Øynene hans var harde og grå over drankernesen, og stemmen ble tynnere. "Ikke prøv deg, Adam. Jeg husker deg da du var en dum, liten snørrvalp, akkurat som gutten min. Dere to til sammen hadde ikke engang vett nok til å grave et høl i bakken med en spade. Jeg har sett deg full, og jeg har sett deg ligge blødende på gulvet i en bar." Han målte meg fra topp til tå. "Du har en sveisen bil og oser av storby, men du er ikke bedre enn andre. Ikke i mine øyne. Og det kan du fortelle faren din at jeg har sagt. Og fortell ham at han er i ferd med å slippe opp for venner."

"Jeg tror ikke at jeg liker tonen din."

"Jeg prøvde å være høflig, men dere i Chase-slekta vil aldri forandre dere. Tror dere er så mye bedre enn alle andre her omkring bare fordi dere har all den jorda og fordi dere har bodd her i fylket siden tidenes morgen. Det betyr faen ikke at du er bedre enn meg eller sønnen min."

"Det har jeg aldri sagt at jeg er."

Den gamle mannen nikket, og stemmen skalv av raseri. "Fortell gammer'n at han må slutte å være så inn i helvete egoistisk og heller tenke litt på oss andre som bor her. Det er ikke bare jeg som sier det. Mange rundt her er møkka lei. Hils ham fra meg og si det."

"Det holder," sa jeg og tok et skritt mot ham.

Han likte det ikke, og knyttet nevene. "Den nedlatende tonen kan du godt spare deg, gutt."

Øynene hans gnistret, og jeg kjente et dypt raseri kverne i meg idet minnene strømmet på. Jeg husket gamlingens smålighet og forakt, hans raske og parate hender hver gang sønnen gjorde en uskyldig dumhet. "Jeg skal si deg en ting," sa jeg. "Hvorfor kan du ikke bare dra til helvete?" Jeg gikk enda nærmere, og selv om gamlingen var høy, var jeg høyere. Øynene hans begynte å flakke da han merket hvor rasende jeg var. Sønnen hans og jeg hadde herjet rundt om i hele fylket, og uansett hva han sa, var det sjelden jeg som lå blødende på gulvet i en bar. "Du har ikke noe med hva faren min gjør eller ikke gjør. Det har aldri vært din sak, og vil heller aldri bli det. Hvis du har noe å si, foreslår jeg at du sier det til ham."

Han rygget, og jeg fulgte etter ham ut i den varme, fuktige luften. Han holdt hendene løftet uten å ta blikket fra meg, og stemmen hans var skarp og hard: "Ting forandrer seg, gutt. Ting blir små og dør. Selv i Rowan County. Selv for den helsikes Chase-slekta!"

Så snudde han og gikk med raske skritt forbi de malingflassende dørene i imperiet sitt i veikanten. Han kikket seg tilbake to ganger, og jeg så sluheten og frykten i det skarpe, harde ansiktet. Han viste meg fingeren, og igjen spurte jeg meg selv om jeg hadde gjort dumt i å vende tilbake.

Jeg så at han forsvant inn på kontoret, og jeg gikk inn for å vaske av meg stanken.

Jeg brukte ti minutter på å dusje, barbere meg og skifte til rene klær. Heten pakket seg rundt meg i det samme jeg steg ut av døren. På den andre siden av veien, like over trærne, bredte den duse solen seg ut over verden på veien ned. En dis av blomsterstøv svevde i det gylne lyset, og sikadene sang i veikanten. Jeg dro døren igjen bak meg, og da jeg snudde meg, så jeg to ting nesten samtidig. Zebulon Faith sto lent mot veggen utenfor kontoret med armene i kors. Sammen med ham sto to digre karer med tunge skuldre og brede flir. Det var det første jeg så. Det andre var bilen min. Store bokstaver risset inn i det støvete panseret.

Morder.

En drøy halvmeter fra begynnelse til slutt.

Håp, visst pokker.

Den gamle mannens ansikt delte seg, og han dyttet ord ut gjennom smilet. ”Det var et par jævelunger,” sa han. ”De løp den veien.” Han pekte over den øde gaten og bort på den oppsprukne, overgrodde asfaltsletten som tidligere hadde gjort nytte som parkeringsplass foran kinoen. ”Faen til greier,” sa han.

En av karene dultet til den andre med albuen. Jeg visste hva de så: En rik manns bil med New York-skilter, en storbyklyse i nypussede sko.

Hva visste vel de.

Jeg gikk bort til bilen, slengte bagen i bagasjerommet og grep hjulvinden, en drøy halvmeter med solid stål og en mutternøkkel i den ene enden.

”Det der burde du ikke ha gjort,” sa jeg.

”Drit og dra, Chase.”

De gikk ned fra verandaen med tunge skritt, Zeb Faith i midten. De spredte seg, og føttene deres subbet mot den hardtrampede jorden. Mannen til høyre for Faith var den høyeste av de to, og han virket nervøs, så jeg konsentrerte meg om den andre. En tabbe. Slaget kom fra høyre, og fyren var kjapp. Det var som å bli slått med et balltre. Den andre fulgte på. Han så meg vakle, men før han rakk å knuse kjeven min med en uppercut, svingte jeg hjulvinden. Den skjøt opp, møtte mannens arm midt i svingen og brakk den tvert av. Jeg hørte det knase. Han gikk skrikende i bakken.

Den andre mannen dro til meg på siden av hodet. Jeg brukte hjulvinden på ny. Metall støtte mot den kjøttfulle delen av skulderen hans. Zebulon Faith langet ut et slag, men jeg var raskere, og dro til ham på hakespissen. Så gikk lyset. Jeg våknet omtåket på knærne og kjente at jeg ble sparket gul og blå.

Faith var nede, det samme var mannen med den knuste armen. Men den andre fyren var i full sving. Jeg så støvelen hans komme på ny, og slo så hardt jeg kunne. Hjulvinden traff ham på skinneleggen, og han deiset i bakken. Jeg visste ikke om beinet var brukket, brød meg ikke om det. Han var ferdig.

Jeg forsøkte å reise meg, men beina var som gelé. Jeg måtte støtte meg på bakken, og merket at Zebulon Faith sto over meg. Pusten raspet i halsen hans, men stemmen var sterk nok: ”Helvetes Chase-faen,” sa han og begynte å jobbe med støvlene. De kom susende mot meg, svingte tilbake, suste mot meg igjen, svingte blodige tilbake. Nå var jeg nede for alvor, og hjulvinden var borte. Gamlingen gryntet som om han nærmet seg slutten på et nattelangt knull. Jeg krøket meg sammen, presset ansiktet ned og suget lungene fulle av støv og skitt.

Da hørte jeg sirenen.